

Regeringskansliet
Justitiedepartementet**SOU 2023:32 Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök****Sammanfattning**

Åklagarmyndigheten välkomnar de övergripande förslag till åtgärder som utredningen föreslår i syfte att skapa en heltäckande lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare delar Åklagarmyndigheten bedömningen att fler insatser behöver vidtas för att motverka att flickor och kvinnor utsätts för begränsningar och kontroller av sin sexualitet.

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Oskuldskontroller

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att *oskuldskontroller* bör kriminaliseras. Däremot anser Åklagarmyndigheten att ett undantag för ringa fall är förenat med vissa tillämpningssvårigheter och bevisproblem. De begränsade situationer som utredningen nämner kommer troligtvis falla utanför det straffbara området och ett undantag riskerar istället att skapa otydligheter vid tillämpningen av bestämmelsen. Åklagarmyndigheten anser därför att bestämmelsen inte bör omfatta ett undantag för ringa fall.

Vidare anser Åklagarmyndigheten att straffskalan för oskuldskontroller bör vara strängare än vad utredningen föreslår. Detta särskilt med hänsyn till att oskuldskontroller uteslutande genomförs i en hederskontext och kan leda till långvariga och förödande konsekvenser för den utsatta flickan eller kvinnan. Oskuldskontroller är ofta förenade med olika former av påtryckningar, även om det utåt framstår som att flickan eller kvinnan samtycker. Åklagarmyndigheten bedömer därför att det finns anledning att utvidga straffskalan för brottet till böter eller fängelse högst två år. Vi anser också att

det tydligt bör framgå av förarbetena att bötesbrotten ska förbehållas de situationer som innefattar ett samtycke och där inga övriga försvårande omständigheter föreligger.

Oskuldsintyg

Till skillnad från utredningen anser Åklagarmyndigheten att det finns tillräckliga skäl att kriminalisera utfärdande av *oskuldsintyg*. Eftersom oskuldsintyg har ett nära samband med oskuldskontroller och oskuldsingrepp, kan en kriminalisering motverka kringgåenden av förbuden mot dessa brott och bidra till ett heltäckande skydd mot otillbörlig kontroll av flickor och kvinnors sexualitet. En kriminalisering kan också få preventiv verkan och ge ett starkt signalvärde. Åklagarmyndigheten anser därför att skälen för en kriminalisering väger tyngre än de som talar emot. Däremot anser Åklagarmyndigheten att benämningen i bestämmelsen "*det kvinnliga könsorganets beskaffenhet*" bör övervägas ytterligare.

Oskuldsingrepp

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att *oskuldsingrepp* bör kriminaliseras. Däremot anser Åklagarmyndigheten att bestämmelsen bör placeras i fjärde kapitlet brottsbalken, i anslutning till övrig hedersrelaterad brottslighet. Även om det framhålls en viss koppling till heder i könsstympningslagens förarbeten, anser Åklagarmyndigheten att ingreppens syften skiljer sig åt. Det finns också en risk för att bestämmelsen om oskuldsingrepp förbises om den inte placeras i nära anslutning till övrig hedersrelaterad brottslighet.

Om brottet ändå placeras i könsstympningslagen anser vi att "*oskuldsingrepp*" bör placeras efter "*könsstympning*" i lagens rubrik, med hänsyn till att det är ett lindrigare brott och även följer av paragrafernas ordningsföljd.

I sammanhanget vill vi även understryka att könsstympningslagens rubrik och paragrafer bör ändras från "*kvinnor*" till "*flickor och kvinnor*". Detta eftersom det är av stor vikt att lagstiftaren markerar att barnen är den största brottsoffergrupp som utsätts för aktuell brottslighet. Frågan har inte berörts i utredningen men är enligt Åklagarmyndigheten av stor betydelse, särskilt med hänvisning till de förpliktelser som framgår av Barnkonventionen.

Gällande oskuldsingrepp vill vi även lyfta ett gränsdragningsproblem i förhållande till andra lagar som kan bli tillämpliga beroende på ingreppets art eller syfte. Framförallt ser vi en påtaglig risk för kringgående av förbudet mot oskuldsingrepp genom tillämpning av lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar.

Underlåtenhet att avslöja äktenskapsbrott och äktenskapstvång

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras och ställer sig bakom samtliga argument som anförts för en sådan.

Åklagarmyndigheten ser dock ett behov av att i kommande förarbeten tydligt beskriva skälen för en kriminalisering. Detta eftersom en kriminalisering avviker från allmänna utgångspunkter avseende underlåtenhetsbrotten, framförallt att underlåtenhet att avslöja brott generellt sett borde vara straffbelagt om brottet har ett straffminimum på två års fängelse eller däröver. En kriminalisering kan också medföra vissa tillämpningssvårigheter, särskilt gällande vilka personer som omfattas av straffansvaret. Åklagarmyndigheten befarar även att många personer som utredningen avser träffa med kriminaliseringen, ändå faller utanför det straffbara området genom hänvisning till ansvarsfrihet eller avsaknad av uppsåt.

Omvändelseförsök

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att inte kriminalisera omvändelseförsök och att det inte krävs en särskild straffskärpningsgrund.

Övriga synpunkter

Gällande utformningen av straffbestämmelserna avseende oskuldskontroller och oskuldsingrepp, noterar Åklagarmyndigheten att frågan om samtycke enbart hanteras i bestämmelsen om oskuldsingrepp. För att undvika otydligheter vid tillämpning av bestämmelserna vore det önskvärt att ha en konsekvent hållning, i vilken Åklagarmyndigheten förordar att skrivelsen om samtycke används för båda bestämmelserna.

Vidare råder det viss oklarhet i fråga om socialnämndens möjligheter att polisanmäla barnäktenskapsbrott även avser de osjälvständiga brottsformerna (jämför 10 kap. 21 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL)). För det fall underlåtenhet att avslöja barnäktenskapsbrott kriminaliseras, bör det därför förtydligas om de sekretessbrytande bestämmelserna enbart gäller fullbordade brott eller även avser andra osjälvständiga brottsformer. Åklagarmyndigheten anser också att de sekretessbrytande bestämmelserna bör gälla samtliga personer som utsätts för brott i en hederskontext, varför även 10 kap. 23 § OSL bör ses över.

Slutligen delar Åklagarmyndigheten bedömningen att låta oskuldskontroll och oskuldsingrepp ingå i 31 a § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Åklagarmyndigheten anser dock att det blir tydligare och mer heltäckande om åtgärden hanteras utifrån det förslag som lämnas i aktuell utredning.

Detta yttrande har beslutats av tf. riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av extra åklagaren Emelie Nordh. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Eva-Marie Persson deltagit.

Katarina Johansson Welin

Emelie Nordh

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket